

mel i sucre

n° 14

MEL I SUCRE, núm. 14. Agost
1981. Butlletí informatiu de
l'Obra Cultural Balear a Sant
Joan, per als socis.

portada: la presència del boio,
fa pensar la proximitat de les
festes de s'estiu.

Tothom qui vulgui col.laborar
que faci de veure algú de l'e-
quip de treball.

Tirada actual: 70 exemplars.

Girant fulles hi trobareu:

- Notícies locals, sobre el que succeeix al poble per l'O.C.B.
- En Miquel Florit ens xerra de la quasi desaparició del mart i la geneta a Mallorca.
- Humor fred per combatre aquesta onada de calor, d'En Pep Mas.
- Costums que fan història: el sabater, per Miquel Gaià i Amador Gaià.
- Ametllers: una breu història de l'ametlier acompanyada amb les distintes classes d'ametlles per Joan Morey.
- Els drets dels homes: una petita curiositat.
- En Miquel Company tracte de les mesures agafades per a la supervivència de la tortuga.
- El boio, visió plàstica d'una vetlada d'estiu, per Joan Morey.
- Un horabaixa a un padris: una vegada més surt el tema amb un caire separatista dins la juventut (ai.lots-ai.lozes).

----- NOTICIES LOCALS -----

- La comissió d'Obres de l'Ajuntament va comunicar que les proves de xerxa de clavagueres varen esser totalment correctes. Enhorabona al president d'aquesta comissió per la seva feina i per la seva col.laboració en la normalització de la nostra llengua, posant els edictes al tauló d'anuncis en la llengua catalana.

- L'equip de voleibol femení de Sant Joan va anar a unes jornades esportives a l'illa de Menorca.

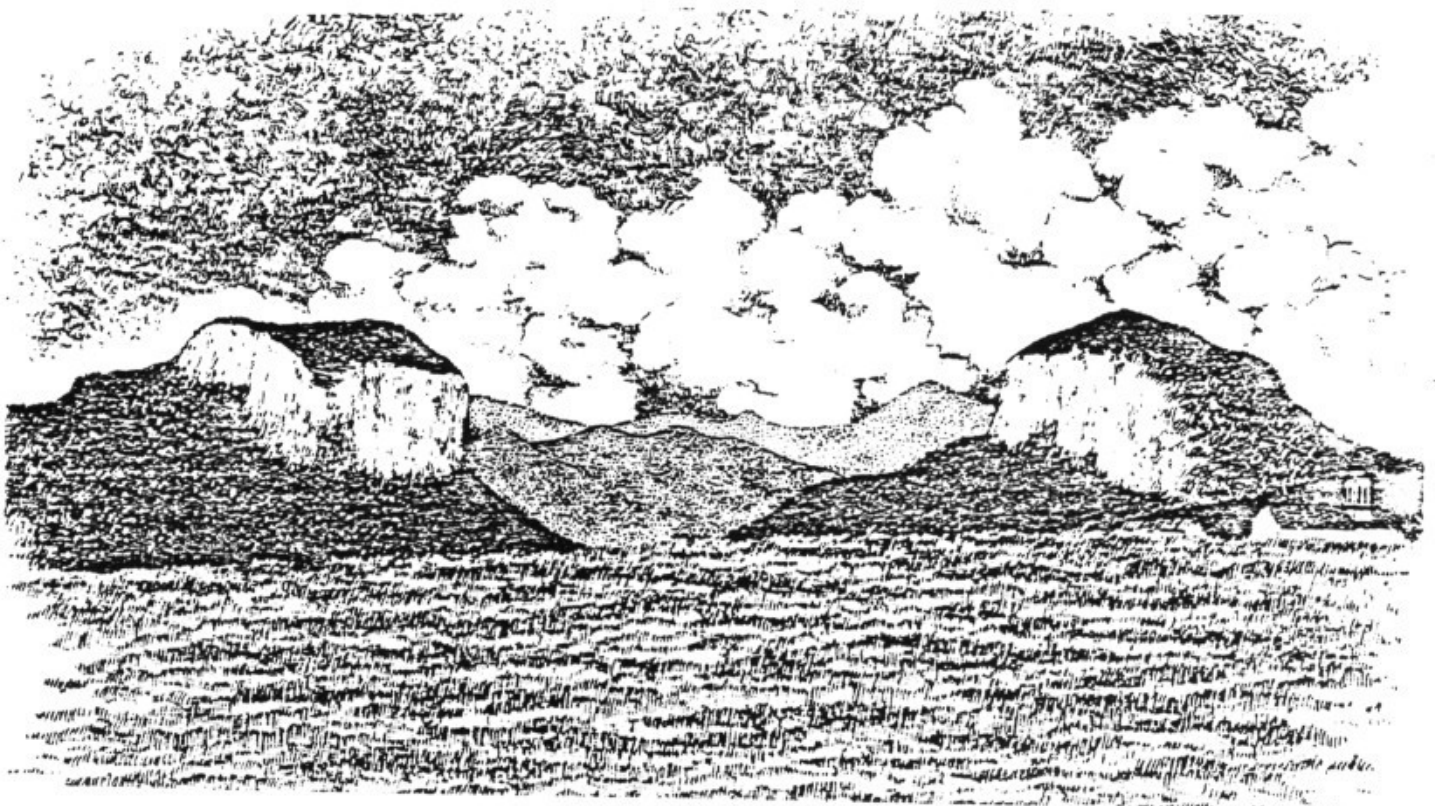
- Sembla que se vol il.luminar la pista del parc ("parque"), en vistes a la quantitat de material (pals de fluid elèctric) allà acumulat.

- Una comissió de l'O.C.B. a Sant Joan està organitzant uns tallers encaminats a la el.laboració de caparrots, titelles i caretes, compten amb la participació d'al.lots i majors, en vistes al passacarrers de les festes de l'estiu.

- Festes de s'estiu: Les festes d'enguany tornen estar basades amb el programa d'anys anteriors.

- L'Ajuntament té en el seu poder l'estudi presentat per l'O.C.B. sobre els carrers de Sant Joan i en 8 mesos no han tengut temps de pronunciar-se. Quin temps esperarem?.

O.C.B. de Sant Joan.

R.I.P.

El diumenge dia 26 de Juliol, va sortir a la premsa illenca, la notícia de l'aparició al B.O.E. d'una llei que permet la caça de diverses espècies d'animals, entre elles, dues són animals que quasi s'alimenten d'altres animals, són el mart i la geneta.

El queviure d'aquests animals està fonamentalment constituït per animals que viven de lo que el pagès sémbrava amb el qual fan malbé els interesos d'aquests. Aquests animals són principalment: rates, ratolins i gorrions (que mengin conills i gallines és tan cert com que existeixen dracs de set caps). El sofet anterior hauria de bastar per justificar la protecció del mart i de la geneta, encara sia un motiu totalment egoista, i n'hi ha de molts d'altres.

Si se maten els marts i les genetes, les rates i gorrions augmenten molt de nombre, lo qual obliga al pagès a combatre'ls amb metzines per tal d'evitar que se'l mengin a ell.

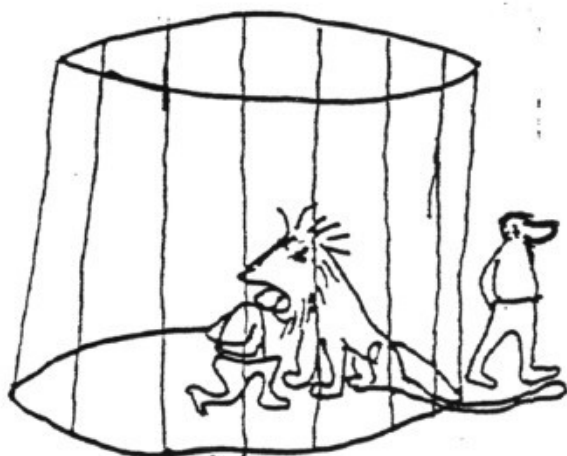
Aquests animals, defençats arreu del món i fins ara en el nostre país pel "ministeri" d'agricultura, sense encomanar-se ni a Déu ni al dimoni, han deixat de estar-hi, al nostre país, és clar. Lo perillós de l'assumpte, és el poc nombre de marts i genetes que queden a l'illa (a Eivissa ja no n'hi queda cap de mart, a Menorca de geneta) per lo que era el moment de protegir-lo més que mai, ja que degut a la reducció d'espècies predadores, l'augment del nombre de rates, gorrions i altres males herbes ha estat molt gros i els mitjans artificials, per combatre'ls, a més de perillosos són cars.

Es per aixó i per respecte a la natura que desitjam als nostres legisladors de Madrid, que el seny faci presència de bell nou, protegint aquests tipus d'animals que tant de bé fan al pagès i que tanta d'importància tenen en la conservació de l'equilibri ecològic.

Així mateix, a tothom i en especial als caçadors, demanam:
NO CACEU MARTS NI GENETES, ES PEL BE DE TOTS.

Miquel Florit

H U M O R

Un nin diu a son pare: - ¡Mon pare!
¡Mon pare! Vos agrada sa fruita cuita?
- Sí, m'agrada molt.
- Idò podeu estar content perquè s'hort
se pega foc. -----

-Cambrer, dins sa sopa hi ha una mosca.
-No siguis golafre, deixa-la beure un
poc. -----

- ¿Què fan es nuvis quan apaguen es
llum?

Se queden a les fosques.

Pep Mas.

COSTUMS QUE FAN HISTÒRIA

E L S A B A T E R

Encara que aquesta costum no s'ha perduda del tot, al nostre poble ha passar a l'història.

Per saber un poc el què era aquest ofici hem acudit a una persona que fins fa poc (no ho cregueu) es guanyava la vida fent de sabater: En Tomeu Maolí.

Pareix que era un ofici hereditari però també molts ho feien per falta de doblers.

Dins la seva família hi havia sabaters, i un d'ells era "Mestre Andreu Maolí", el seu padrí, que fins i tot anava a "Ses Possessions" a arreglar les sabates de les madones; a pesar de què en Tomeu en va aprendre del sabater Pesquet. Amb això es veu que la fam i pobresa feia fer coses.

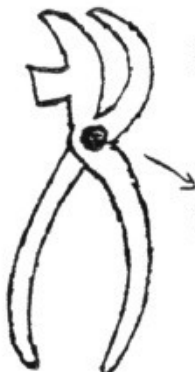
La majoria dels sabaters començaven de mossos i mitjançant el seu propi enginy i ajuda del mestre, realitzaven vertaderes obres d'art. Aquests homes arreglaven tot tipus de sabates però hem de tenir en compte que fa estona solament es podien arreglar les sabates noves o les dels diumenges, encara que fossin velles.

Tipus de sabates: {
De mudada {
 l'hivern → sabates tapades
 l'estiu → sandalies
De feina → varques

No empraven màquines, (l'única excepció era la ripuntadora), era feina de martell i tanalles. Les eïnes fonamentals del sabater eren:

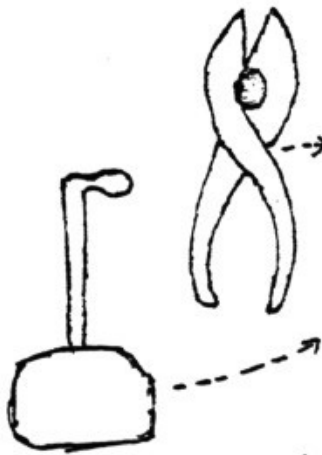

martell petit: la part de darrera era rodona per no tallar la pell i la part de davant servia per rematar les tatxes.

martell gros: s'utilitzava per a picar a la sola de la sabata.

tenalles de sabater: al mateix temps servien de martell.

Estenallions: s'empraven per a treure o tallar fatxes.

Peu de ferro: de gran utilitat per poder subjectar bé la sabata i rematar les tatxes dels parxes.

En quant a les matèries primes, cal destacar:

* La cola: que es feia de "crep" (caucho). És una goma blanca que no es cús. S'aconseguia mesclant el crep amb un disolvent (vensina). El sabater solia aprofitar les talladures de les soles de crep per a fer la cola.

* Sola: N'hi havia de tres tipus: - roda d'auto (les més corrents); -roda d'avió (de més qualitat que l'anterior); - de crep (les més cotitzades).

* Tatxes: Emprava tres tipus de tatxes:

--- "biselado": rodones, cap gros i punta fina. Servien per aficar dins la goma.

--- "semence": escairades, cap petit, curtes i punta fina. Servien per subjectar la pell a les plantilles.

--- "civilets": rodones, cap petit, llargues i amb punta fina. Per ficar els tacons a les sabates.

(Els que tenien el cap petit era per no haver-les de tallar)

* Fil: era de cànnyom. Solament es venia d'una mida i el sabater obtenia la gruixa necessària. S'encerolava el fil amb "pega grega" per què no es rompés i s'encerava amb "cera verja" (porgueres de la mel) per què patinàs.

* Agulles: de diferents tamanyes segons la gruixa de les soles. Eren tan gruixades davant com darrera ja que solament eren per agafar. Altres sabaters utilitzaven elenes de cós, però tenia la desavantatge de què cada vegada havien de tornar a enfilar la agulla.

* Tinta: per a conservar la pell. Es feia mesclant uns polvos (químics) amb aigua. Després es fregaven bé les sabates per fer sortir la lluentó.

A aquell temps hi solia haver un parell de sabaters a cada poble, que solien tenir l'anomenada de "remendons", encara que la ma-

joria s'enginyaven per fer-ne de noves.

Es comprensible la desaparició d'aquest ofici, derrumbat per la potent i moderna indústria del calçat.

Miquel Gaià.

Amador Gaià.

AMETLLERS

L'ametller és l'arbre més abundant de Mallorca desde que la fil·loxera va destruir la majoria de vinyes a final del segle passat.

De 5.314 Ha d'ametllers a l'any 1.860 passà a 64.537 Ha a l'any 1.960. Actualment és la producció de secà més important a l'illa, malgrat el baix rendiment de molts d'arbres vells.

Arbre de millors profits
com s'ametller no n'hi ha:
fa fulles p'es bestiar,
ses clovelles per cremar .
i es bessons per fer confits.

A davall un ametller
vaig trobar un quern d'ametlles.
Que el me vetles, que el me vetles?
Tan mateix no el te daré.

Demà vespre n'hi haurà
de contents i de fellons,
perquè d'aquests ametlons
d'agres i donços n'hi ha.

- Sa fruita més primerenca
és la flor de l'ametler.

- No és aqueixa; un altre en sé
la reina en es corral té
una pomera hivernenca.

- Ametller abundós, agre segur
- De flor d'ametller, dins es gener,
no n'umplen es paner
- Ametller no facis via, que gelarà qualque dia.

L'amo no hi ha més braons
ses ametlles queden penjades
perque avui ja n'he tomades
cinquante sacs ben rodons.

Als Països catalans hi ha moltes varietats d'ametllers. El nom que se'ls dóna fa referència a les característiques pròpies de l'ametlla, o duu el nom d'una persona, segurament la del primer que sembrà al seu camp aquella classe d'ametller.

A continuació hi ha una llista de diferents noms d'ametlles, recollida per Mosen Antoni Mª Alcover al seu diccionari.

C L A S S E S D ' A M E T L L E S

- atzubiana	- d'En Ceba
- batle	- d'En Cinto
- bec de corb	- d'En Claret
- clau de verro	- d'EN Faneret
- cresta de gall (cresteta)	- d'En Foradí
-d'Arenys	- d'En Fort
- de bolic	- de N'Horrac
- de la canal { grossa
petita	- d'En Jordi
- de la mare de Déu	- d'En Lluc
- de l'anyoc	- d'En Monjo
- del Bòn Jesús	- d'En Pintat
- de la pastanyeta	- d'En Pons
- de la princesa	- d'En Pota
- de l'engan	- d'En Pou
- maçoleta	- d'En Puig
- mollar	- d'En Rotget
- mollarenca	- d'En Torres de Felanitx
- d'En Barraques	- de N'Ullastre
- d'En Bassa	- d'En Verdereta
- d'En Bord	- Pere Batle
- d'En Carles	

ELS DRETS DELS HOMES

- Article 1.- Es fa sebre que a partir d'ara
la veritat serà un valor.
Que a partir d'ara, la vida serà un valor.
- Article 2.- Es fa sebre que tots els dies de la setmana,
incluïts els dimecres, més "dimecres de cendra"
tendran dret a convertir-se
en diumenges dematins.
- Article 3.- Es fa sebre que a partir d'aquest moment
hi haurà girassols a totes les finestres,
i que els girassols tindran dret
a créixer dins l'ombra
i que totes les finestres, tot lo dia,
han d'estar obertes al verd que porta l'esperança
- Article 4.- Es fa sebre que a partir d'aquest instant,
l'home mai més haurà de dubtar de l'home,
que l'home tindrà confiança amb l'home,
com la palmera es fia del vent,
com el vent es fia de l'aire,
com l'aire es fia del cant del cel.
- Article 5.- Es fa sebre que mai més no es ferà necessari
l'utilitzar la cuirassa del silenci,
ni l'armadura dels morts,
L'home s'asseurà a la taula
amb la mirada neta
perquè la veritat serà servida
abans de la fruita.
- Article 6.- Es fa sebre que el més gran sofriment
ha estat sempre i serà sempre
no poder-se donar per amor a la persona estimada,
i de sebre que es l'aigua que dona
a la planta el miracle de la flor
- Article 7.- Es fa sebre que per definició
l'home es un animal que estima,
i que es això el que el fa més hermós,
molt més que els estels de la matinada.
- Article 8.- Es fa sebre que res no estarà manat ni prohibit,
tot estarà permès,
fins i tot jugar amb els rinoceronts,
i passejar-se l'horabaixa
amb una inmensa begònia a la solapa.

Article 9.- Es fa sebre que els diners,
tirats fora del gran baul de la por
es transformaran en una espasa fraternal
per defensar el dret de cantar,
festa del dia que neix

Article final .- Declaram que està prohibit el mot "Llibertat".
El dit mot, d'altra banda, suprimit dels diccionaris
i del llot traïdor de les boques.
A partir d'aquest instant,
la llibertat serà qualque cosa viva i transparent
i ca seva serà per sempre més el cor de l'home.

Paràgraf únic .- Una sola cosa queda prohibida:
estimar sense amor.

ANÒNIM.

A S S E M B L E A

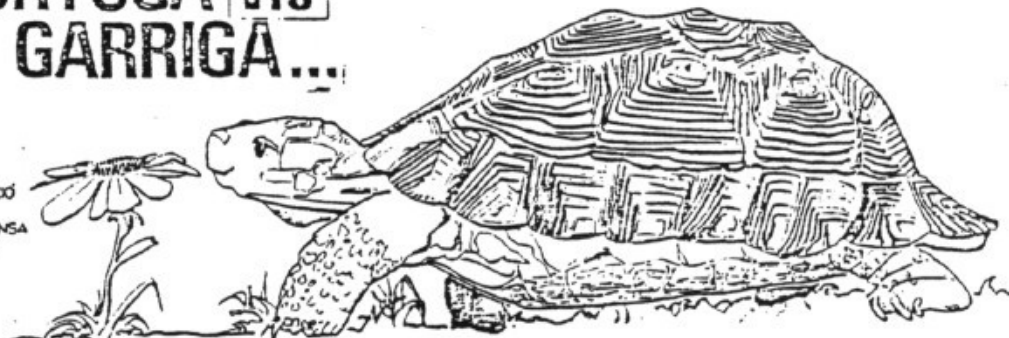
Se convoca a tots els socis a una assemblea per dia 11 de Setembre a les 10 hores al local social. (Carrer Nou nº 6).

Ordre del dia

- Renovació junta directiva.
- Estat de comtes.
- Assumpte mobiliari.
- Activitats fetes i a fer (conferències...)
- Es hora de tornar cobrar.
- Comunicats i postures davant situacions problemàtiques i urgents.
- Ampliació de socis.
- ¿Precs i preguntes?.

SA TORTUGA VIU A SA GARRIGA...

EDITA I COMA
AMB LA COL·LABORACIÓ
DEL GRUP BALEAR
D'ORNITOLOGIA I DEFENSA
DE LA NATURAESA.

MOLTES MOREN A CORRALS O TERRASSES ...

LA TENÈNCIA,
TRAFIC I COMERÇ
DE TORTUGUES
ESTA PROHIBIDA
PER LA LLEI
Decret 2573/1973

No fa gaire temps l'I.C.O.N.A., conjuntament amb el G.O.B. han promocionat una campanya en favor de la protecció de les tortugues. Per aixó han editat uns cartells (com el que reprodueix) per tal de conscienciatzar a l'opinió pública.

Però la raó del present escrit no preten altra cosa més que fer-lis arribar que al nostre poble, concretament a una garriga aprop d'Hortella s'ha instal·lat un "criadero" d'aquests quelonis. Aquest s'ha duit a terme gràcies a la col·laboració dels organismes citats, d'alguns companys santjoaners i de la nostra garriga.

Bé, apart de tot això cal dir que avui es troben a les Balears dues castes de tortugues: la testudo graeca o mora i la testudo hermani o mediterrània (la que es preten fer-ne reproduir és la mediterrània). Es un reptil de temperatura corporal variable, cobert d'una closca resistent i es reprodueix per ous. Es del ordre dels quelonis.

Per esser un animal fàcil de captivar es prega que tothom doni via lliure a les que estan dintre d'un corral o jardí i les porti a unes zones on n'hi hagi de la mateixa espècie i en lliber-

tat. Sois amb la col·laboració de tots podrem conservar aquest antiquíssim animal a les nostres illes.

Miquel Company Florit.

Canvi de guàrdia

Setze anys

Setze insígnies unides sobre el camp

On el bon pastor aclama

Homes desesperats, dones desesperades dividits

Extenguent llurs ales davall les fulles caigudes

La fortuna crida

Idon una passa defora de les ombres, a la plaça del mercat

Mercadres i lladres, afamats pel poder, el meu darrer pacte per terra

Ella fa olor a dolç com el prat a on va nèixer

A la nit de mitjan estiu, a propo de la torre

La lluna de sang freda

El capità espera la celebració

Manant llurs pensaments a una donzella amada

Llur cara morena de ébano està més enllà de la comunicació

El capità està trist, però encara creu que el seu amor serà resoltuït.

A ella li afaiten el cap

Estava entre Júpiter i Apolo

Un missatger arribà amb un rossinyol negre

I la vaig veure a les escales, sense poder resistir a seguir-la

La vaig seguir a baix passant per la font a on li alçaren el vel

Vaig anar de gambirot

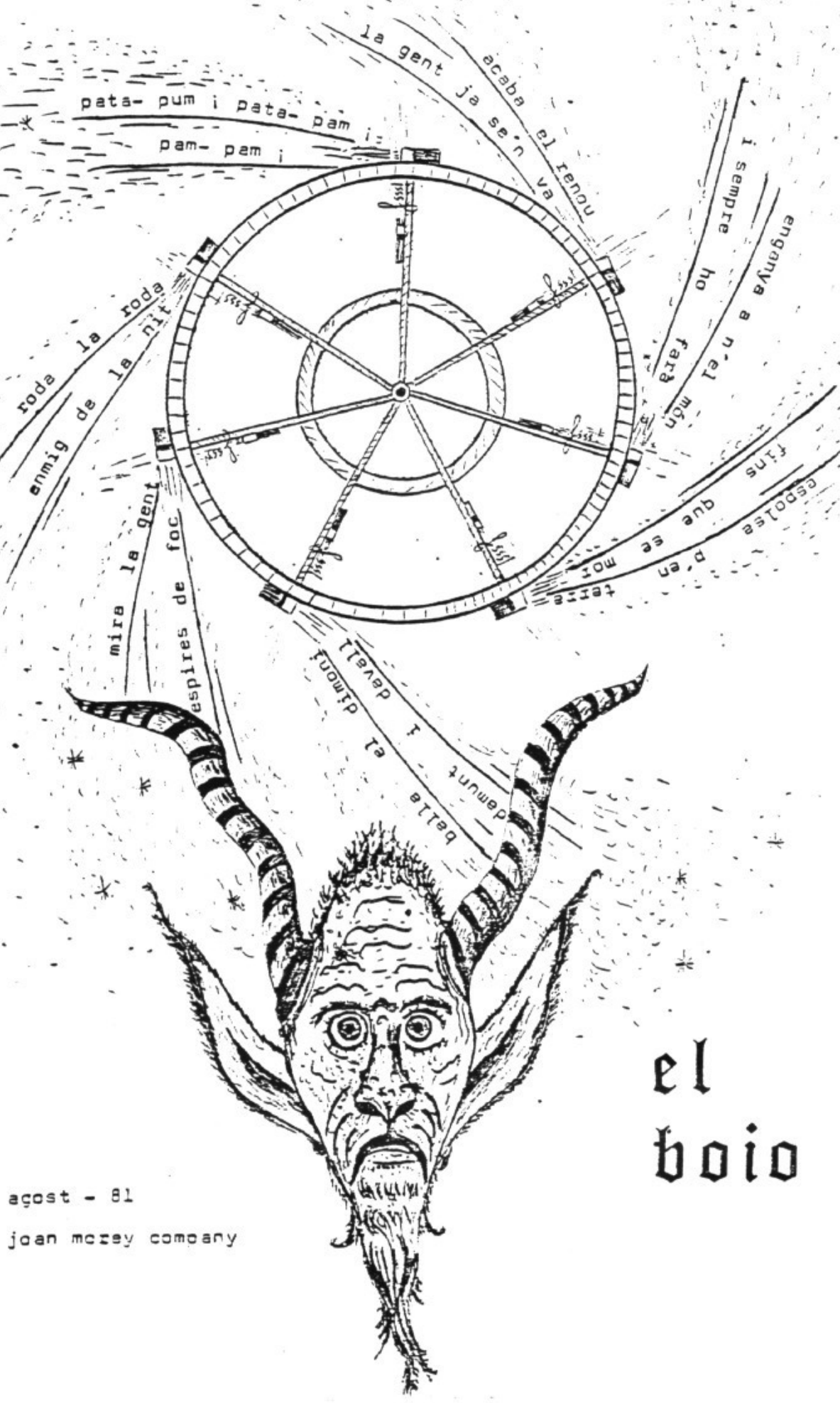
I vaig cabalgar passant a la destrucció en siquis

Adobant amb punts de brodar un tatuatge en forma de cor

Capellans renegats i joves bruixots traidors.

agost - 81
joan mozey company

el boio

U N H O R A B A I X A A U N P E D R I S

Estam asseguts divagant. Un cotxe fa renou i estorba el nostre diàleg. Els nostres sentits percebeixen el contorn. Un se'n va a comprar pipes al carretet d'en "perdut".

Un estol de fadrines miren el caixó on se dona un "fiim", mentre nosaltres les miram a elles.

Les nostres al.lotes no surten, però més tard anirem a festejar.

Una nineta enrevolta la farola, coronada per una bolla inexistent, mentres al caixó parlant es diven "Te quiero".

Una nova parella se asseu a les taules que té N'Arnau amb pla platja.

Per la nostra part ens inspiram fent un "alça-piu".

Acaba d'arribar la camiona que porta un grapat de santjoaners que venen de fer una passejada. Semble que venen contents.

Un grupet més d'al.lots acabats d'arribar comencen a corretejar mentre dues de les parelles que hi havia, van a cercar millor lloc.

Acaben de passar dues nines de bon veure. Ara una altra, no, esperau que ara en venen dues més que ens miren de cove d'ull, mentre a noltres els caps ens comencen a donar voltes.

Dos moters més que ens emprenyen amb el seu renou.

I noltros aquí seguim escriguent com a pardals, i els altres que ens foten les famelles.

Un demana per anar cap a Vilafranca i l'enviam cap a Petra.

Un al.lot dispara amb s'escopeta. Tothom sa passeja.

Per l'altra acera, una al.lota passa.

Bé, ens anam a fer les piules per anar a cercar ses al.lotes.

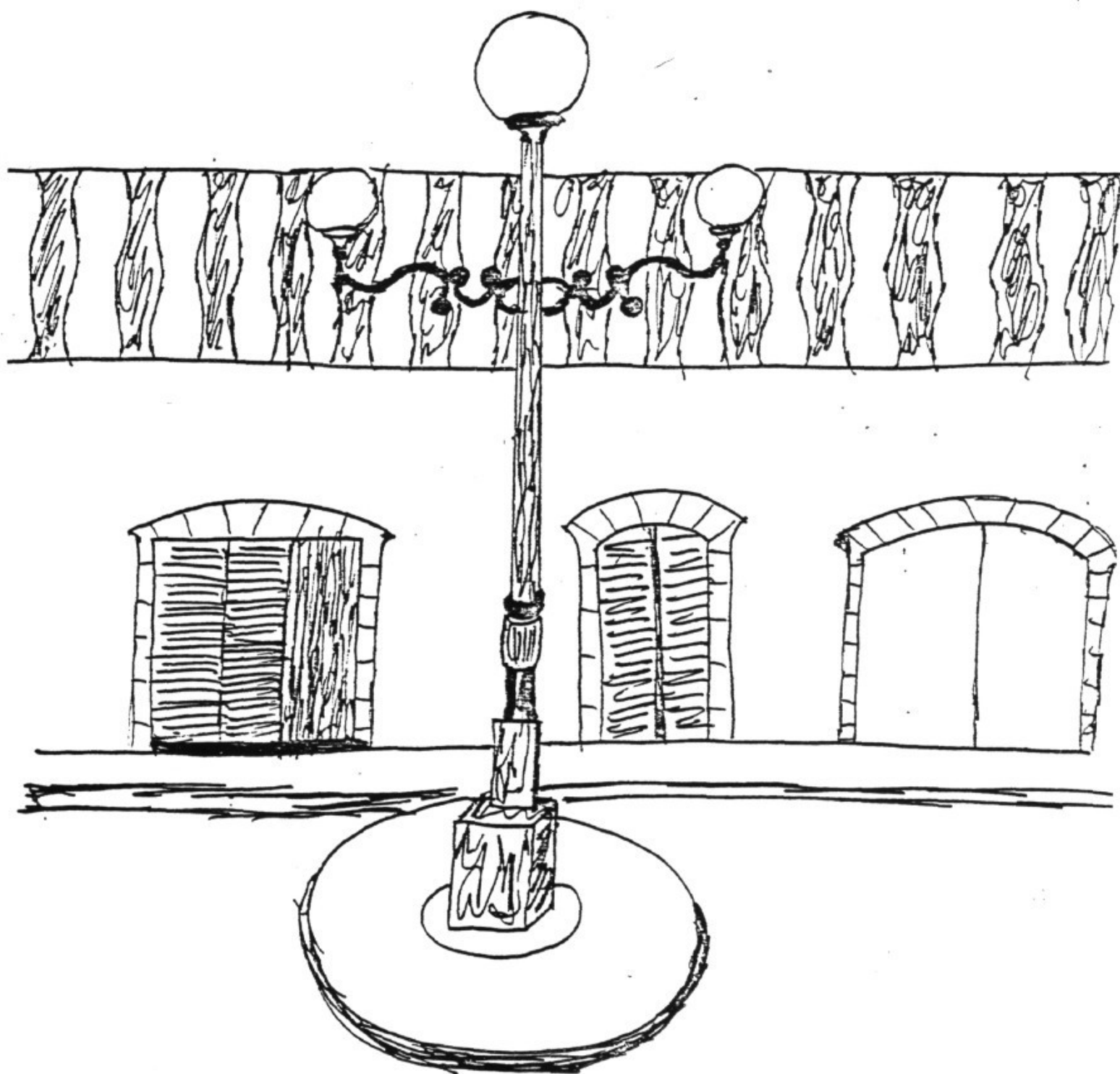
En Morey amb sos fubiolistes passa i ara se'n torna.

Cosme.

Miquel

Miguel

Xavier

S'HA DE DIR

I NO

barri	barrio
bàsquet	baloncesto
bé!	bueno!
bes	beso
boig	loco
boligrafi	bolígrafo
bombers	bomberos
bombeta	bombilla
bonic, bell	guapo
bony	buito
bossa	bolso
botiga	tenda